

סאגו-תשרב-114

הכנסת

חבר הכנסת
אברהם רביץ

בס"ד, ירושלים, כ"א בשבט התשנ"ד
2 בפברואר 1994

כבוד
מזכיר הכנסת
מר שמואל יעקוסון
כנסת

מכובדי.

הסכם היסוד עם הותיקן מיום 30.12.93

בהתאם לחוזר שהעברת ביום 24.1.94 י"ב שבט תשנ"ד אבקש לקיים את הנאמר בפסקה שבחוזר הנ"ל "ננקטה בכנסת פעולה בענין האמנה, בהתאם לתקנון הכנסת, ידווח על כך השר האחראי לממשלה בעת הדיון על אשרור האמנה בממשלה".

הריני מביא לפניך הערותי לגבי הסכם היסוד, ומבקש להעבירם לשר האחראי לכך שהוא במקרה זה שר החוץ.

הערות להסכם היסוד בין ישראל לותיקן

1. "הכס הקדוש" מופיע פעמים רבות בהסכם. מאחר והוצהר ע"י שר החוץ מר שמעון פרס וכן ע"י נציגי הותיקן שההסכם הוא מדיני ולא בין דתי, ראוי שההסכם יכתב בין מדינת ישראל למדינת הותיקן. ולא להשתמש בתואר

"הכס הקדוש" שהוא תואר דתי ולא מדיני.

2. **בפיסקה 2 במבוא** להסכם, נאמר "תהליך ההיסטורי של פיוס" "צמיחת ההבנה ההדדית בין קתולים ליהודים" דומני כי המשפטים הנ"ל מיותרים, כיוודע העם היהודי אף פעם לא פגע בכנסיה הקתולית ומשום כך הוא אינו חייב לפייס את מי שלא פגע, ואילו הכנסיה הקתולית אכן פגעה בעם היהודי בתקופות שונות של ההיסטוריה. לכן היה ראוי להקדים בקשת מחילה לפני אמירת פיוס.

באשר לצמיחת הבנה הדדית בין קתולים ליהודים, הדבר אינו נכון הויכוח ההיסטורי בין יהודים לקתולים נמשך עד לעצם היום הזה. וימשך גם בעתיד.

במישור של יחסים בין מדינות ולא דתות, ראוי לדבר על הבנה.

סעיף 3 פסקה 2 מה פירוש הפסקה הבאה "הכנסיה מכירה בזכותה של המדינה לבצע את תפקידיה, כגון קידום רווחת הכלל ובטחוננו והגנה עליהם". מאימתי זקוקה מדינה להסכמת מדינה אחרת לבצע עניינים שהם מטבע הדברים תפקידים בסיסיים של שלטון בכל מדינה. הרי זה בבחינת "כל המוסיף גורע".

סעיף 6 מדבר על זכותה של הכנסיה "לקיים בתי ספר ומוסדות לימוד בכל הרמות, יש להדגיש במפורש בהסכם כי זכות זאת תינתן למען חברי הכנסיה או אנשים מהעדה הקתולית, או שיאמר במפורש על דרך השלילה, כלומר שבתי ספר אלו לא יהיו עבור יהודים. סעיף זה כלשונו יכול להביא למתח בין הדתות ולהעכיר את האוירה, בודאי שלא לכך מתכוון ההסכם.

הסיפא של הסעיף בדבר "ההרמוניה עם זכויות המדינה בתחום החינוך" אינו נותן תשובה לחששות שהעלתי.

סעיף 7 מדבר על עידוד "חילופי תרבות בין מוסדות קתוליים ברחבי העולם לבין מוסדות חינוך", איזה ענין יש לנו להכניס תרבות קתולית למוסדות החינוך בישראל (אין לנו גם ענין להכניס תרבות יהודית למוסדות חינוך קתוליים, גם לא מדובר על זה באופן מעשי).

סעיף 8 "מדבר על חופש הביטוי ועל מתן ליגטימציה לאמצעי התקשורת של הכנסיה" כל משמעותו של סעיף זה, נועד לאפשר הטפה דתית ופעולות מסיונריות להמרת דת.

סעיף 9 מדבר על תפקידה של הכנסיה בתחום מוסדות צדקה ורוחה. לא פעם שימשו מוסדות אלו לניצול מקרים קשים בחברה מבחינה סוציאלית. לשם הטפה להמרת דת.

כללית יש להדגיש במפורש כסעיף כללי כי כל פעולות הכנסיה הבאות מכח הסכם זה, לא יהיו למען הטפה להמרת דת ולא יהיו כאלו שיביאו להמרת דת. הדת היהודית מוכנה להתחייב לסעיף ברוח זה.

בכבוד רב

ח"כ אברהם רביץ

בלמ"ס

יועץ השר לעניינים בינדת
טל' 3976

ה' באדר תשנ"ד
16 בפברואר 1994

909099

אל: שה"ח

מאת: יועץ השר לעניינים בינדתיים

הנדון: אישור ההסכם עם הוואטיקאן

לקראת אישור ההסכם בישיבת הממשלה הקרובה, רצ"ב התייחסויות להערותיהם בכתב של חברי הכנסת דוד מגן ואברהם רביא המצ"ב.

1. להערותיו של ח"כ מגן, להלן התייחסותנו לפי סדר הסעיפים במכתבו:

א. אם היינו מזכירים את היהדות, היינו צריכים להוסיף גם הנצרות והאיסלאם ובכך לא היינו מעוניינים.

ב. אין הבדל בין השימוש בביטוי "בזוכרה" או "בהזכירה".

ג. במהלך המו"מ הם טענו כי הכס הקדוש אינו עוסק בעידוד תיירות. אנחנו הצענו להשתמש במלה "לעודד" ובסופו של דבר הסכמנו על הנוסח כפי שכתוב. דרך אגב, השימוש בביטוי FAVOURING במקור האנגלי חזק יותר מ"בעיו יפה", ועפ"י ההסכם הנוסח האנגלי הוא שמכריע במקרה של חילוקי דעות לגבי פרשנות.

2. לגבי הערותיו של ח"כ רביא, להלן התייחסותנו בהתאם לסדר הסעיפים במכתבו:

לסעיף 1 - "הכס הקדוש" הוא השם הרשמי של היישות המדינית שבראשה עומד האפיפיור. הוואטיקאן הוא שם מקום בלבד, ואין לו כל משמעות מדינית או משפטית. הכס הקדוש הוא השם שבו הם משתמשים בכל האמנות הבינ"ל, ונציגיהם הדיפלומטיים בכל העולם הם נציגי "הכס הקדוש".

לפסקה 2 במבוא : לא נאמר במבוא כי מדובר בתהליך הדדי של פיוס. (מדובר רק על הבנה הדדית). בהקשר לפיוס, ברור כי על הרקע ההיסטורי של יחס הבנסייה בעבר לעם היהודי, יכול להיות מדובר רק על שינוי ביחס של הבנסייה כלפינו, כולל פיוס. תהליך זה התחיל עוד לפני חתימת ההסכם, כשהבנסייה שינתה מהותית (בראשות האפיפיור יוחנן ה-23) את יחסה לעם היהודי.

לסעיף 3 : סעיף זה מבטא פשרה ניסוחית שהושגה ע"מ לבטא מצד אחד את זכויותיה וחובותיה של הבנסייה הקתולית בפעולותיה השונות בארץ, ולבטא מצד שני את כפיפותם לחוקי המדינה. זכויותיה של המדינה, תפקידיה ובוחותיה, יסודם כולם בחוקי המדינה, קונסטיטוציוניים ואחרים. לפיכך היה חשוב לנו להכליל את הפסקה הזו ע"מ לבטא את כפיפותם למשפט הישראלי.

לסעיף 6 : תנייה בזאת לא היתה אפשרית, היות והיא נוגדת עקרונות חוקתיים של חופש הפולחן וחופש הביטוי. המגבלה בסעיף כי זכותה של הבנסייה תופעל בהרמוניה עם זכויות המדינה בתחום החינוך, אומרת בעצם שעליהם לפעול עפ"י חוקי המדינה כמוסבר לעיל. המחוקק הישראלי קבע את ההגבלות שמצא לנכון על המרת דת, דהיינו: איסור להמיר דת של קטין, ואיסור להשפיע במתן טובת הנאה חומרית שימיר את דתו. חוקים אלה כמובן ימשיכו לחול, ומעבר לכך: החוק אינו מאפשר הגבלות נוספות, והסכם זה אינו משנה את המצב המשפטי הקיים.

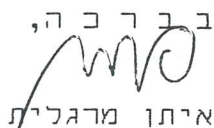
לסעיף 7 : בחילופי תרבות הכוונה היא לחילופין בתחומים כמו: השכלה גבוהה, מחקר מדעי, מוסיקה, אמנויות יפות וכו'. אנחנו בהחלט מעוניינים, בעיקר בחו"ל, שיחנכו בבתי ספר קתוליים לאהדה ליהדות, ובבתי ספר יהודיים לסובלנות כלפי דתות אחרות.

לסעיף 8 : הסעיף אינו נותן להם דבר מעבר לחופש הביטוי כפי שקיים במשפט הישראלי. יתר על כן: בפירוש נשמרו זכויותיה של המדינה להגביל חירות זו, קרי: להסתמך על החוקים הקיימים.

לסעיף 9 : האמור בסעיף 6 לעיל חל גם על הסעיף הנוכחי. יחד עם כך, יש להכיר כי מוסדות קתוליים עושים עבודה חשובה ומסורה בטיפול בחולים סופניים, ואינם מנסים להשפיע עליהם להמיר דתם.

בללית : אין הוראה בהסכם זה המשנה לכאן או לכאן את המצב הקיים ביחס לנושא של הטפה להמרת דת.

רצ"ב נוסח של ההסכם בעברית ובאנגלית.

בברכה,

איתן מרגלית

העתה: סגן שה"ח
מנהלת המח' לאמנות